

Anulu IV.

Nro 24.

Fóí'a basericésca.

Organu

pentru cultura religiosa a clerului si a
poporului.

Redigeata de

Dr. **Alesandru V. Gram'a.**

25 Decembre 1886.

Cuprinsulu:

La Nascerea Domnului. — Date statistice din Siematismulu archidiecesanu depre anulu 1886. — Baseric'a libera in statu liberu. — Vieti'a religiosa a Parisului. — Distichona in laudem Nobilis et Optimi Viri. — Megrendelési felhivás ily című füzetre: korszerű egyházpolitikai kérdések. Tártyilagosan megvitatva, hazai törvényeink szempontjából. Irta: Dr. Lanan Ágoston, nagyváradi gör. szert. kath. kanonok. — Revist'a basericésca. —

Apare in 10 si 25 st. n. a fia-țarei luni.

Pretiułu pre unu anu 3 fl. v. a.

Blasiu, 1886.

Tipograf'a Seminariului gr.-cat. in Blasiu.

Nascerea Domnului.

Crestinatatea din resaritu se afla in ajunulu serbatoarei aceleia, in carea baseric'a si aduce aminte de inceputulu rescumperarei noastre, care s'a intemplatu prin nascerea in tempu a unuia nascutu Fiu alui Domnedieu.

Au fostu tempuri, candu bucuriea crestiniloru din resaritu la nascerea Domnului nu era conturbata si nu era amenintiata decatu de fric'a semilunei, carea cu jataganulu in mana cerca si se siliea cu tote poterile ei cele barbare a sterge de pre pamentu numele crestiniloru. Si sute de ani crucea cea facutoria de vietia a trebuitu se suferu nenumerate batujocuri din partea semilunei.

Tempurile aceste inse au trecutu. Au lasatu ce e dreptu destule urme triste dupa ele prin midiloculu nostru, cari pote nice veacuri intregi nu se voru poté sterge deplinu. Dorerea inse pentru urmele aceste ni se alinea prin credinti'a si securitatea, ca crucea din partea semilunei celu pucinu pre la noi nu va mai fi nice candu amenintiata.

Inse ca si cumu amu ave inca forte multe pecate de espiatu, crestinataea din resaritu incepe a fi amenintiata de o alta semiluna multu mai periculosa ca alui Mohamedu. Si acest'a este semilun'a lui Voltaire, Darwin si altii, cari nu cu Coranulu celu obscuru si ridiculu, ei cu abusuulu scientiei dechiara crucei resboiu pre vietia si morte, resboiu de nimicire. Semilun'a indiferentismului si a necredintiei ascunse si facisie este ce'a ce amenintia astadi crucea cu atata putere in midiloculu crestinetatei din resaritu.

Unu morbu epidemicu, deca ajunge in unu corpu slabitu, este in stare se-lu nimicésca cu multu mai curundu ca pre altulu. Lucru firescu, ca indiferentismulu si necredinti'a, epidemia sufletesca a tempului de facia, ajungundu in midiloculu nostru, in corpulu nostru celu slabitu de desbinarea de mai multe veacuri de centrulu unitatei si de loviturile cele indelungate ale semilunei, ni a causatu mai multa stricatiune ca la altii, asia catu potemu dice de dupa cunoscintiele, ce le avemu, ca in resaritu preste totu este mai multu indiferentismu si mai multa necredintia ca in apusu, unde s'au nascutu ambele.

Lupt'a nostra in contra necredintiei si a indiferentismului trebuie se fia multu mai puternica ca in apusu, deca nu voimu se cademu in unu barbarismu religiosu.

In speranti'a, ca in tempu de patru ani, de candu apare organulu acest'a, amu contribuitu si noi ceva la combaterea indiferentismului si necredintiei, inimicii acestia atatu de puternici ai culturei si civilizatiunei crestine, si ca

ni a succesu a pune baremu o singura piatra la intaritur'a credintiei in tempulu nostru, candu chiaru si servitoriulu altariului ajunge asia de desu in pericolu de a si-o pierde; in speranti'a acést'a, ce singura ni a mai remasu, inchiamu organulu acest'a acum la capetulu anului alu patrule érași la nascerea Domnului, la care a inceputu si a aparé.

Fora de mai nice unu ajutoriu spiritualu si materialu, basati numai pre ajutoriulu lui Domnedieu, nu amu crutiatu nemicu, nice lucru, nice ostenela, nice dî, nice nopte, cá se potemu realisá programulu foiei statoritu la inceputu. Se tiene de publiculu nostru cetitoriu a judecá, deca ni a succesu acést'a, seau nu. Conscienti'a inse ni a remasu linistita, cá am facutu, ce ni a statu in potintia, si inca cu inima curata, asteptandu respłata numai dela Domnedieu.

Cu aceste ni luamu remasu bunu dela publiculu nostru cetitoriu si multumimu din inima tuturoru celoru ce pre ver un'a cale ore care ni au statu in ajutoriu si ni au usiuratu in catuva sarcin'a cea grea, si impreunata cu respundere atátu de mare, ce a fostu pre umerii nostrii in tempu de patru ani.

Candu va mai aparé organulu acest'a, si cum va mai aparé, nu scimu. De va mai aparé, atunci seau se va deschide prenumeratiune noua cu unu programu nou, seau pote, cá se va tramite la abonentii de pana acumu cu rogarea, cá deca nu voru voi a prenumerá, atunci se tramita numerulu antaiu indareptu.

Redactiunea.

Date statistice din siematismulu archidiecesanu depre anulu 1886.

(Continuare din nr. 23).

Amu espusu pana acumu datele statistice cu privire la materialulu de lemnu seau de piatra, din care suntu edificate basericile si scolele din archidiecesa. Avemu se mergemu acumu la datele statistice cu privire la materialulu de piatra seau de lemnu, din care suntu edificate casele parochiali.

Cu privire la datele aceste inse avemu se premitemu, cumcá valoarea progresului, ce l'amu facutu in privinti'a acést'a, numai atunci o vomu scî pretiuf, precum se cuvine, candu ni vomu aduce aminte, cá numai in veaculu trecutu eráu numai pucine comunele basericesci, cari aveáu casa parochiala. Inainte de unire celi mai multi preoti traieáu din averea propria si locuieáu in casele proprie. Venitele preotimei romanesci mai pretotindine constáu mai numai din venitele stolarie. De abié numai dupa unire s'a nascutu ide'a, cá pentru sustinerea preotimei se se creeze beneficie din avere nemisicatoria cu venite regulate, asia câtu se se pota dice, cá sustinerea ei este asecurata si cuvenintiosa. Atunci au inceputu apoi a se regulá si venitele stolari, cari mai inainte eráu tote lasate in arbitriulu si voi'a libera a preotimei, asia câtu fia-care preotu pentru servitiile sacre poteá pretinde dela credintiosi câtu voieá. De aci vine apoi, de pana in diu'a de astádi venitele stolari la

preotimea noastra suntu mai micutie decâtu la greco-orientali, la cari a remasu datin'a vechia, cá preotulu se si le faca dupa vointi'a sa. Precandu au inceputu inse a se creá beneficie stabile prin parohie, pre atunci au inceputu a se edificá si case parochiali pentru preotime. Inse desi bunurile nemisicatorie, din cari s'au formatu beneficiile preotimei parochiali, s'au datu in mare parte dela possessorii de pamentu, totusi cu casele parochiali nu a statu lucrulu astufeliu, ci aceste a trebuitu mai prin tote locurile se le edifice poporulu, si inca poporulu acel'a, de multe ori prin câte una parohia tare micutiu, care a trebuitu se-si edifice si baseric'a si in tempulu mai nou si scol'a. Numai deca le vomu considerá si lucrurile aceste, numai atunci vomu poté pretiuí, precum se cuvine progresulu, ce l'amu facutu pre terenulu acest'a.

Cáce deca vomu considerá lucrulu astufeliu, atunci desi vomu afá, cá inca stamu binisioru departe de alte confesiuni, totusi progresulu nostru este mai insemnatu cá alu acestor'a.

Mai adaugemu la aceste si impregiurarea ace'a, cá la noi a esistatu in mesura tare pucina dreptulu de patronatu, care preste totu usioréza tare multu sarcin'a poporului cu privire la redicarea si conservarea edificiiloru basericesci. Pre la romano-catolici pentru esemplu prin multe, tare multe locuri patronulu a fostu acel'a, care a edificatu, si care conservéza casele parochiali, cari poporului prin acést'a nu-i impunú nice o sarcina. La noi inse afora de câteva parohie dela munte, de prin locurile, unde suntu bái de sare si cele din dominiulu metropolitanu nu suntu alte parohie patronate, si asia totu poporulu numai singuru a trebuitu se se ingrigésca si de casele parochiali.

Potemu dice cu totu dreptulu in urm'a acestor'a, cá poporulu nice unei confesiuni neromâne din tiera nu a avutu de a se luptá cu atâte greutáti in redicarea si conservarea edificiiloru basericesci cá alu nostru. Din care cauza potemu dice, cá nu scimu, cá óre deca si poporulu altoru confesiuni neromâne din tiera ar' fi avutu de a se luptá cu atâte greutáti cá alu nostru, ar' fi fostu in stare a face totusi in tempu relative scurtu atât'a, cátu cu multa sudore a facutu alu nostru.

Premitiendule aceste se trecemu la datele statistice cu privire la casele parochiali din archidieceasa.

Dupa siematismulu archidiecešanu din 1886 in archidieceasa au fostu :

	case par. de piatra	7 case par. de lemn	18.
1. In tract. Aiudului			
2. " " Albei-Julie	" " " "	4 " " " "	8.
3. " " Almasiului	" " " "	— " " " "	11.
4. " " Ariesiului	" " " "	— " " " "	16.
5. " " Biei	" " " "	4 " " " "	11.
6. " " Blasiului	" " " "	9 " " " "	14.
7. " " Catinei	" " " "	1 " " " "	26.
8. " " Cichentalului	" " " "	— " " " "	5.

9.	In tract.	Clusiului	case par. de piatra	8	csae par. de lemn	24.
10.	" "	Cosiocnei	" " " "	3	" " " "	18.
11.	" "	Dergei	" " " "	2	" " " "	22.
12.	" "	Dicsö Samartinului	" " " "	3	" " " "	11.
13.	" "	Ernotului	" " " "	1	" " " "	18.
14.	" "	Faragaului	" " " "	—	" " " "	21.
15.	" "	Ibasfalăului	" " " "	8	" " " "	9.
16.	" "	Indolului	" " " "	—	" " " "	15.
17.	" "	Ludosiului	" " " "	—	" " " "	17.
18.	" "	Mediasiului	" " " "	14	" " " "	4.
19.	" "	Morlacei	" " " "	1	" " " "	13.
20.	" "	Muresiului	" " " "	1	" " " "	32.
21.	" "	Muresiu Uiorei	" " " "	1	" " " "	20.
22.	" "	Pogacelei	" " " "	—	" " " "	16.
23.	" "	Reghinului	" " " "	2	" " " "	26.
24.	" "	Rosiei	" " " "	3	" " " "	10.
25.	" "	Sebesiului	" " " "	4	" " " "	10.
26.	" "	Sibiului	" " " "	12	" " " "	7.
27.	" "	Turdei	" " " "	3	" " " "	20.
28.	" "	Fagarasiului	" " " "	17	" " " "	1.
29.	" "	Giurgeului	" " " "	1	" " " "	14.
30.	" "	Odorheiului	" " " "	1	" " " "	5.
31.	" "	Treiscaunelora	" " " "	—	" " " "	10.

Laolalta 100

452.

Astufeliu numai ceva mai bine de a cincîa parte din casele parochiali din archidieceasa sunt de piatra.

Se vede de aici, că dupa ce in archidieceasa sunt cu multu mai multe baserici si scole de piatra decâtu case parochiali, asia preotimea archidieceasana spre laud'a ei fia disu, a abdisu de comoditatea sa propria numai cá lui Domnedieu se-i pota edificá locasiu mai cuvenitu. Ma suntu destule parochie, in cari este baserica tare frumoasa de piatra, precându casele parochiali inca lipsescu, ce'a ce este unu testimoniu inca si mai invederatu despre zelulu celu de laudatu alu preotimei archidieceasane pentru marirea casei Domnului. Totu asia stă lucrulu si cu scolele. Suntu destule parochie, in cari scol'a este de piatra, precandu casele parochiali sunt de lemn, si érase destule, in cari esiste scola de lemn seu de piatra, precandu casele parochiali lipsescu.

Afora de ac'a nu trebuie se uitamu, că suntu forte multe case parochiali edificate din lemn, inse atātu de bine si atātu de comode, in câtu cu nemic'a nu stau in dreptulu celoru de piatra.

Deca face omulu acumu un'a revista preste materialulu, de piatra seu de lemn, din care suntu edificate basericele, scolele si casele parochiali din

archidieceasa, atunci afla că mai multe s'au edificatu de piatra prin tîenurile, unde Romanii locuescu laolalta cu Sasi seau in apropiarea lor. Acést'a nu provine de acolo, că dora, pîn tîenurile aceste poporul nostru ar' fi capetatu ceva ajutorie dela Sasi. Căce acestia in locu de ai ajutá pre Romani, li au pusu totu de un'a piedeci la inaintare. Ci lucrulu provine numai dela esemplulu, ce l'au luat Romanii dela Sasi, cari edifica mai numai din piatra. Atari esemple prin comitatele cele vechi nu au avutu dela cine se iee Romanii, căce nobilimea, carea edificá mai cu sema din piatra, in privinti'a acést'a, fiendu prea departe de poporu, nu a potutu deprinde nice o influintia asupr'a poporului crescutu in ide'a, că ce'a ce face nobilulu proprietariu, ace'a nu pote face poporul. De aci in colo inse nu va mai merge asia. De aci in colo si poporul din comitatele cele vechi vedindu in midiloculu seu esemple de edificari din piatra, va capetá si elu curagiu, si se va convinge, că ce face nobilimea, pote face si poporul, deca numai are vointia tare. Numai inceputulu a fostu mai greu. Si pana acum potemu dice, că poporul nostru de abié a facutu inceputulu cu edificarile de piatra. Inceputulu inse este, credemu noi, destulu de frumosu. Dupa ce s'a facutu odata inceputulu, apoi progresulu mai departe va fi la tota intemplantia mai repede cá pana acum. Căci si la unu poporu cá si la unu singuraticu inceputulu in unu lucru ore care este totu de un'a mai greu. Si apoi ace'a va concede, credemu noi, ori si cine, cumcá a fostu pana acum unu lucru forte greu a deprinde la edificari de piatra si cu gustu pre poporul nostru celu crescutu in feudalismulu antemartialu, pre poporul nostru, care de seculi a fostu dedatu a se inchiná lui Domnedieu prin nescie baserici scunde, de lemnu, cá si cum numai lui nu i ar' fi fostu iertatu a edificá lui Domnedieu lacasiu cuvenintiosu. De abié dupa ce se va stinge tota generatiunea crescuta in feudalismulu celu barbaru din Ardealu, si de abié dupa-ce se va stinge si suvenirulu temporiloru acestor'a in veci triste pentru noi, de abié atunci va poté poporul nostru ajunge la convingerea deplina, cumcá si elu pote, ma cumcá si elu trebuie se edifice cá alte popore edificii solide, sanetose, spatiosse si frumoase. Atunci apoi de securu că preotimea nostra nu va avé se se lupte cu atâte greutati cu ocaziunea edificariloru cá si astadi. Căce atunci poporul de sine va veni la ideile acele, pre cari trebuiece astádi preotimea se i le inspire cu multa ostenéla si cu multa prudintia. Atunci si zelulu poporului pentru edificare vá fi mai mare cá astádi si oresi cum spontaneu si nu produsu de preotime éراسi cu multa ostenéla. Éra deca va fi zelu, atunci va fi de securu si promtitudine la jefire de ori si ce. Pana atunci inse pote se fia preotimea nostra multiumita cu inceputulu celu frumosu si greu, ce l'a facutu pre terenulu acést'a.

Impregiurarea, că inca in privinti'a acést'a stamu binisioru departe de alte confesiuni neromane din tiera, nu trebuie se ne nelinistéscă. Căce se ni aducemu aminte, că ore canduva amu statu inca si mai departe cá acum, si

totusi ne amu potutu apropiã de ele. Afora de ace'a deca ele stãu in privinti'a acest'a pre unu gradu mai inaltu cá noi, nu trebue se uitamu, cà meritulu nu este de a se cautã nice decum in poterea de vietia a poporului loru mai mare cá la alu nostru. Ci meritulu acest'a este de a se cautã in nesce impregiurari nu numai mai favorabile cá acele, in cari a traitu poporulu nostru, ci cu totulu diverse de ale nostre, asia catu potemu dice, cà ce'a ce au confesiunile aceste mai multu cá noi, ace'a nu au dela poporu, ci dela altii. Ce are in sa poporulu nostru multu pucinu, ace'a este castigatu de elu cu multa sudore. Noi am poté numerã pre degete basericele, ce ni le au edificatu erariulu seau ver unu episcopu de ai nostrii. Cãte suntu inse basericile romano-catolice prin Ardealu edificate de erariu, si cãte baserici reformate si catolice edificate de nobilimea cea inalta!

Astufeliu dupace pre terenulu acest'a amu facutu unu inceputu bunu si laudabilu, in speranti'a unui progresu inca si mai bunu, potemu dice cu poetulu latinu: *dimidium facti, qui bene coepit, habet.*

Baseric'a libera in statu liberu.

Fia-care tempu si are ideile sale, cãce schimbanduse impregiurarile tempului, trebue se se schimbe si ideile, ce se nascu din ele. De aci inse nu urmãza nice decum, cumcã un'a fia-care idea pentru tempulu seu este buna. Cãce desi ele de comunu suntu unu productu alu impregiurariloru, totusi productulu acest'a pote se fia un'a consecintia a unei logice false si insielatorie. Istori'a ni areta destule casuri, candu tempurile mai târde nu s'au potutu mirã de ajunsu, cum in cutare epoca s'a potutu nasce cutare si cutare idea.

Una atare idea, ce se gerãza cá un'a idea a tempului modernu si nascuta din impregiurarile tempului de facia, este si ide'a, care voiesce se reguleze si normeze relatiunea basericei facia cu statulu dupa principiulu cuprinsu in axiom'a: *baseric'a libera in statu liberu.* Ori si ce cetitoriu va scí, câtu de desu aude si cetesce omulu principiulu acest'a chiaru si in literatur'a nostra periodica si neperiodica. Ma nunumai atãt'a, ci principiulu acest'a pentru normarea relatiunei intre baserica si intre statu se espune cá intielectiunea cea mai inalta de politica basericãsca, asia câtu celu ce ar' cutezã a negã adevverulu lui internu, acel'a s'ar face vinovatu de „crima in contr'a civilisatiunei“. Si in adevveru suntu destuli barbati de altumintrule de semtiri bune, pre cari form'a cea liberala, in carea este imbracatu principiulu acest'a, i scote din minti. Si inca i scote astufeliu, câtu nu potu cuprinde, cum de baseric'a se pote opune realisarei si intruparei unui atare principiu prin tote statele, pre unde esiste un'a baserica. Cãce si dicu eli, ce pote pretinde baseric'a mai maltu decãtu libertate deplina in ajungerea scopului ei? Si apoi libertatea acest'a i este de ajunsu lasata si garantata in principiulu acest'a. Cãce numai baseric'a dora nu va poffí in tempulu nostru, ce se instraineza totu mai tare de baserica, cá ea se fia preste statu si statulu se depinda de la ea.

Cu tote aceste inse cine cunosce istoriculu nascerei principiului acestui'a precum si pusetiunea cea pucinu onorifica, ce o are baserica in principiulu acest'a, acel'a la nice o intemplare nu pote se acuse baseric'a, pentru cà nu primesce principiulu acest'a cá intieptiunea cea mai inalta de política basericésca, si nice nu voiesce se recunosca adeverulu lui internu. Cu tote aceste nu negamu, cà nu potu obveni casuri si au si obvenitu dejá, candu din unele cause baseric'a primesce si se invoiesce la realisarea principiului acestuia in unu statu seau altulu. Acést'a inse nu o face nice decumu, pentru cà dora recunosce adeverulu lui internu, ci pentru cà nefiendu cu potintia un'a alt'a relatiune, din doue rele alege pre celu mai inicu si primesce si se îndestulesce deocamdata cu ce'a ce e cu potintia. Pentru ace'a inse totu nu incéta a combate principiulu acest'a si a se sili si a lucrá in acolo, cá baseric'a se ajunga in un'a atare relatiune facia cu statulu, care nunumai i se cuvine de dupa natur'a ei, ci carea si in sine este adeverata, si care deca numai din partea statului este vointia buna, se pote si realisá, fora cá statulu se pierda ceva, ci din contra inca are castiguri mari morali.

Principiulu basericeei libere in statu liberu nu s'a nascutu in sinulu basericeei, ma nice baremu in sinulu claseloru amice basericeei. Autorulu principiului acestuia aste Cavour, celebrulu ministru piemontesu, care altumintrule cá barbatu de statu si cá politicu a lucratu forte multu si pentru natiunea italiana si a si castigatu merite frumose. In politic'a sa basericésca inse s'a tienutu de clasa nefericitiloru acelor'a, cari considera baseric'a de unu *malum necessarium*, si inca nunumai de unu *malum necessarium* pentru tote tempurile, buna ora cum considera unii resbebele, ci de unu *malum necessarium* alu tempului nostru. Căce dupa credinti'a lui si aloru sei baseric'a si a jocatu rolulu in istori'a omenimei. Lumea culta de astadi este multu mai civilisata, decâtu cá se mai aiba lipsa de una baserica. Filosoff'a este dejá in stare se suplinésca ori ce baserica. Mass'a cruda inse a poporului este inca departe de a fi ajunsu acoló, câtu se pota trai fora de un'a baserica. Astufeliu deca mai esista astádi un'a baserica, ace'a esiste numai pentru poporulu celu de diosu, căce clasele culte suntu dejá mai cu totulu instrainate de ea. Clasele cele culte inse suntu acele, cari indrépta vieti'a statului, si prin acést'a se pote dice, cumcà ele formóza statulu. Astufeliu fiendu baseric'a pentru clasele neculte, erá statulu in manile claseloru celoru culte, de sine urméza, cumcà intre baserica si intre statu nu mai póte se fia relatiunea ace'a de amicitia intima, care a fostu in tempurile trecute, candu tote clasele fora deosebire semtieáu necesitatea basericeei. Si a poffí asia ceva in tempulu de astádi, inseinnéza a poffí, cá intunereculu si lumin'a se traiesca in armonia.

Ce este de facutu dara? Căce desi baseric'a este numai pentru clasele neculte, totusi ea esiste, si esistandu ea, si contactulu ei cu statulu este neintreruptu. Cum se se normeze dara contactulu acest'a, a fostu intrebarea, ce si o a pusu Cavour, candu a ajunsu la principiulu basericeei libere in statu liberu?

Deca Cavour ar' fi traitu pre tempurile revolutiunei franceze, atunci de securu ar' fi ajunsu si elu la ide'a ace'a nefericita, ce a causatu atât'a neliniste in Franci'a, cumcà contactulu acest'a trebuesce regulatu asia, cà baseric'a se fia supusa intru tote statului, se se considere ca un'a institutiune a statului pentru poporulu celu de diosu, si tota viet'i'a ei se o reguleze statulu, dupa cum va aflá elu de bine. Aceste au fostu principiile revolutionariloru francesi, cari s'au silitu a le intrupá in asia numit'a constitutiune civila a clerului francesu, si pre cari cá si acestia, fora resultatu au vrutu si altii a-le introduce si prin alte staturi.

Inse noroculu lui Cavour a fostu, cà elu a traitu dupa revolutiunea franceza, càce de ar' fi traitu pre tempulu ei, de securu cà nice elu nu ar' fi avutu idei mai bune. Opusetiunea cea mare inse, ce o a facutu baseric'a revolutiunei franceze pre terenulu basericescu, candu acést'a voise a subjugá cu totulu baseric'a si a o supune statului, au produsu in Cavour convictiunea, cà deca este vorb'a de regularea contactului basericeii cu statulu, atunci acést'a nu se pote la nice unu casu intemplá prin nimicirea independintiei basericeii si degradarea ei la rangulu celu de diosu de un'a institutiune civila a statului. Elu a fostu unu barbatu de un'a cugetare multu mai clara, unu cunoscutoriu multu mai profundu alu istoriei mai noue si a tempului presente, unu barbatu, care sentieá multu mai bine ce potere mare este inca si astádi baseric'a catolica, decátu cá se nu vada, cà un'a atare regulare a contactului basericeii cu statulu ar' face confusiunea si mai mare. Bine a vediutu elu, cumcà nice unu barbatu genialu cá Napoleonu celu mare inca nu a fostu in stare a supune baseric'a cu totulu statului, si in cestiunea acést'a a trebuitu se parasesca deplinu calea, pre carea merseseru revolutionarii francesi. Si apoi Cavour cugetá tare bine, cà cea ce nu a succesu revolutionariloru francesi, si chiaru nice unui Napoleonu, ace'a, de securu nu i va succede nice lui. Si chiaru prin acést'a si a aretatu elu superioritatea sa facia cu pigmeii aceia ai tempului nostru, cari din patianiele revolutionariloru francesi si a unui Napoleonu nu suntu in stare se invetie nemic'a, ei totu mai cugeta, cà ce nu au potutu acestia, totusi voru poté eli, din cauza, cà eli din istoria nu suntu in stare a invetiá nemicu, càce nice istori'a nu este magistr'a vietiei pentru pigmei ei numai pentru barbati de talentu.

Astufeliu Cavour, vrendu nevrendu a fostu silitu se cerce a aflá cev'a alta modalitate pentru regularea relatiunei basericeii facia cu statulu, dupace relatiunea cea adeverata nu voieá se o primésca, éra la o aservire a basericeii decatra statu nu poteá se cugete fiendu convinsu, cà ace'a este cu nepotintia. Si de securu, cà va fi trebuitu se cugete si se combineze multu, pana candu va fi ajunsu la principiu basericeii libere in statu liberu.

Se vedemu inse cum si a intipuitu elu principiulu acest'a alu basericeii libere in statu liberu. Dupa elu intre baserica si intre statu nu are se esiste nice un'a relatiune de amicitia imprumutata, cá intre doue societati coordonate

si totu odata si cele mai insemnate si mai de valoare din câte le are omenimea. Nu are se esiste amiciti'a acést'a intima, pentrucà statulu nu are nice o lipsa de baseric'a, si prin urmare nice baseric'a nu pote se pretinda dela statu nice unu ajutoriu si nice unu interesu specialu. Astufeliu, statulu are se fia cu totul indiferentu facia cu baseric'a, si prin urmare si vice versa baseric'a facia cu statulu.

Indiferinti'a acést'a inse este imposibila pana in consecintiele cele din urma. Căce desi statulu nu se amésteca de locu in lucrurile baserice'i, desi nu o partinesce nice decum si nice in un'a privintia, totusi traiesce si ea in midiloculu statului, si cá atare vine in continuu in atingere cu statulu. Ce este dara de facutu? Căce deca statulu nu este amicu baserice'i, pentru ace'a totusi trebue se iee un'a pusestiune facia cu ea, căce altumintrule si intipueá elu, este tare usioru cu potintia, cá baseric'a se devina un'a putere amenintiatoria facia cu statulu?

La acést'a respunde Cavour cu ideile statului modernu. Statulu dupa ideile aceste este isvorulu a totu dreptulu, asia cătu nu este pre lume unu altu dreptu ore care, decâtu celu creatu de statu. Prin urmare ori si ce societate, ce esiste in statu, deca are dreptulu acest'a de esistintia, si cu elu impreunate si altele drepturi, atunci pre aceste le au numai dela statu, si prin urmare candu statulu afla cu cale ale cassá, atunci le pote fora de a se poté dice, cá a vetematu dreptulu ore cui'á. Este teori'a acést'a, teori'a omnipotintiei statului, care culmea nebuniei si o a ajunsu in principiulu acel'a inforatoriu alui Hegel, cumcà statulu este Domnedieu celu presentu, principiulu indomnedieirei statului.

Baseric'a inse inca este un'a societate, si inca o societate, care dupa Cavour desi nu are se esiste pana la capetulu lunei, totusi inca tempu tare indelungatu voru fi omeni destuli, cari voru avé lipsa de ea. Deca inse in statu esistu si alte societati pentru diverse lipse ale omeniloru, societati de industria, de comerci, de binefacere, de asigurare, literarie, de agricultura si altele cate si mai cate, atunci pentruce se nu esiste si baseric'a? Si deca societatile aceste nu pretindu nemic'a dela statu, decâtu numai cá se fia si ele sub dreptulu comunu, atunci pentru ce se pretinda baseric'a? Deca ele se multumescu cu ace'a, cá statulu cá paditoriu dreptulu si alu libertatei se li apere bunurile aceste cá la ori si ce privatu, atunci pentru ce se pretinda baseric'a mai multu? Astufeliu baseric'a nu este subjugata statului, ci este deplinu libera cum este si cum pote se fia ori si ce societate in statu. Ce pretinde statulu dela ea, este numai, cá se fia si se sté si ea sub dreptulu comunu cá si celelalte societati. Baseric'a s'a plansu totu deaun'a si pre dreptulu, candu a fostu vetemata in libertatea sa. Candu ea inse este tractata dupa principiile aceste, atunci nu se pote plange, cá nu are libertate de ajunsu, deora-ce mai multa nu are nice o alta societate in statu, si ea are atât'a, căta au si aceste, si libertatea acést'a i o si apera, precum o apera

a tuturoror societătilor. Mai multu de atâtă inse nu pote se pretinda. Astu-feliu dupa principiile aceste nice statulu nu este aservitu de baserică că „in teocratî'a evului mediu“ nice baserică nu este asservita de statu că in rationalismulu revolutiunei franceze. Si asia pre dreptulu se pote dice, cumcă baserică este libera in statulu liberu.

Acést'a este teorî'a lui Cavour despre relatiunea basericeî facia cu statulu.

La privirea antaia i s'ar' paré omului in adeveru, că opiniunea acést'a este tare favorabila basericeî si si rationabila. Si in adeveru trebuie se recunosca omulu, că unu barbatu emancipatu de ori si ce credintia positiva că Cavour, unu barbatu care consideră baserică că pre unu *malum necessarium* petru clasele inferiore, pana atunci pana candu ea va poté fî inlocuita prin civilisatiune si filosofia a si mersu cu opiniunea acést'a pana la marginea posibilului. Căce de ar' fi voitu a merge mai departe, atunci ar' fî trebuitu se-si schimbe mai antaiu tote ideile despre baserică, si atunci ar' fî ajunsu de securu la ide'a, că relatiunea intre baserică si intre statu nu se pote regulá altumintrele, decâtu asia cum a propusu si cum propune baserică. La transformarea acést'a din radecina inse nu a potutu ajunge Cavour nice odata, Domnedieu numai scie pentru ce.

Cātu de nedémna inse si dejositoria pentru baserică este opiniunea acést'a alui Cavour despre relatiunea basericeî facia cu statulu, pote se veda ori si cine. Baserică in opiniunea acést'a nu este mai multu pretiuuta decâtu o societate pre actiuni, seau un'a societate de industria seau de comerciu, baserică, carea patrunde totu sufletulu omului si alu societateî omenesci, baserică, carea strabate pana chiaru si la cugetele cele mai ascunse ale omului si le reguléza si pre aceste, baserică care are se-lu crésca pre omu pentru o alta vietia, pentru vietia eterna.

Suntu bune si folositorie tote societatile celelalte, ce se afla in statu si tote se silescu a implinî o lipsa ore careva trecutoria a omenimei. Cu tote aceste baserică sta multu, multu mai pre susu de ele. Interesele ce are se le apere, si lipsele, ce are se le implinesca baserică, suntu atâtu de ideali si atâtu de inalte, câtu nice nu se potu nice baremu pre departe asemená cu ale altoru societati infientiate spre scopuri materiali si lumesci. Si folosele ce le aduce baserică statului, deca ea si poté ajunge scopulu seu precum se cuvine, suntu cu multu mai mari, ma potemu dice, că nepretiuute facia cu acele, ce le primesce dela alte societati. Căce cine nega, că deca baserică pote face din membrii sei crestini câtu se pote mai buni, atunci aceia suntu totu odata si cetatianii celi mai buni ai statului, supusi credintiosi puterei de statu si legiloru, iubitori de ordine si dreptate, si pre langa ace'a si gata la ori ce sacrificiu. Ce suntu bunatatile aceste ce le prestéza baserică statului, facia cu bunatatile ce i le prestéza alte societati? Un'a societate de industria pote pregatí producte mai bune cá fora ea, un'a de agricultura pote produce vite bune, un'a de comerciu pote aduce in tiera marfa mai buna si mai

eftina. Ce suntu tote aceste inse facia cu bunurile morali, ce le procura baseric'a statului?

Tote aceste arata, că baseric'a este un'a societate unica in feliulu ei, un'a societate, de acarei genu nu se mai tiene nice o alta societate pre lume, si că prin urmare este un'a gresiela de totu mare, deca ea se pune in un'a categoria cu alte societati din un'a ordine multu mai inferiora. Tote aceste inse areta de alta parte si ace'a, că relatiunea bisericeii facia cu statulu nu se pote regulá nice decum dupa principiile acele, dupa cari se reguléza relatiunea altoru societati facia cu elu, si că relatiunea bisericeii facia cu statulu trebue se fia multu mai intima, mai amicabila si mai strinsa, decatu a statului facia cu alte societati. Căce deca celelalte societati nusi potu ajunge scopulu fora de ajutoriulu statului, atunci ce e dreptu, pote de acoló avé si statulu ceva dauna; daun'a acést'a inse este mai totu de a un'a materiala si de asia, in catu insusi statulu o pote repará. Deca inse baseric'a nu-si pote ajunge scopulu seu, atunci daun'a ce o suferé statulu, este totu deaun'a morala si irreparabila de catra statu. Căce deca baseric'a nu va face pre cetatiani morali, atunci de securu că statulu nu i va face, si deca i va face, atunci numai in mesura mai mica si numai pentru unu tempu mai lungu seau mai scurtu, precum ni areta destulu de invederatu istori'a imperiului romanu paganu, in care nice poterea lui cea grandiosa de statu nu a fostu in stare a pune stavila decadintei moravuriloru si a reinviá curatiani'a morala cea vechia republicana.

Aceste au fostu cauzele, pentru cari baseric'a in principiu dela inceputu s'a dechiaratu si a trebuitu se se dechiare in contr'a teoriei lui Cavour despre asia numit'a baserica libera in statu liberu, cá in contr'a unei teorie, in carea baseric'a este degradata la pusetiunea cea mai de diosu, in carea pote fi un'a societate, si pre langa ace'a sub cuvinte frumose ascunde in sine despartirea statului de baserica. Si in principiu nu o va primí baseric'a nice candu, desi prin multe state suntu destuli, cari ar' voi se o realizeze si se si lupta pentru ace'a cu unu zelu demnu de o cauza mai buna si mai drépta.

Totu bunulu, ce-lu are teori'a acést'a alui Cavour stă in ace'a, că in casu de lipsa este mai corespondietoria bisericeii decâtu cesaropapismulu revolutionariloru francesi. Este mai buna intru atât'a, in câtu i remane libertatea interna de a se desvoltá si organisá dupa placulu ei, si nu este cu totul data pre man'a statului, ca se-i indrepte elu tote misicarile. Inse de alta parte este opiniunea acést'a tare departe de relatiunea ace'a a bisericeii facia cu statulu, ce o propune baseric'a.

Vieti'a religiosa a Parisului.

(Fine).

Suntu tare multe societatile acele crestine, cari s'au fundatu in Parisu, si de acoló s'au latitu mai preste totu pamentulu. Pentru tempulu de astădi

nice un'a nu este de insemnatate asia mare si practica cá societatea Santului Vincentiu fundata la anulu 1833 cu scopulu de a ajutá pre miseri si a latí pietatea si virtutea. Optu studenti dela universitatea din Parisu au fostu aceia, cari au fundatu societatea acést'a, care astadi numera 5000 de filiale si 120,000 de membrii in tote cinci partile pamentului. Societatea acést'a a strabatutu dejá pana prin Chin'a, Indi'a, Japoni'a si Australi'a.

Inse pote se va objectioná in urm'a acestor'a, cá totusi crestinii celi adeverati suntu numai o minoritate in Parisu. Inse nu trebuie se uitámu, cá totu-de-a-un'a in ori si ce comunitate crestina nu aceia au fostu in maioritate, cari au voitu se duca si au si dusu o vietia adeverata crestina. Candu Gedeonu a batutu pre Filistei, atunci din 10,300 de ómeni, de abié au aflu 300 cum se cuvine, precandu pre ceilalti 10,000 ia tramisu acasa, cá pre unii, cari nu eráu destulu de perfecti pentru o atare lupta. Cu tote aceste inse Parisulu se pote numí o comunitate grandiosa religiosa. Cáce pre langa cét'a cea mica si alésa de crestini zelosi, pii si activi, mai este inca o céta forte mare de crestini, cari si implinescu cu conscientia tote datorintiele crestinesci, inse din diverse cause nu potu fi asia zelosi mai cu sema in privinti'a caritativa cá altii.

Scoalele cele fora de Domnedieu si literatur'a cea ateista au causatu, ce e dreptu, desastre mari pre terenulu religiosu in Parisu cá si pre aire. In tempulu mai nou inse mai cu sema prin clasele mai inalte au inceputu a-si face locu credinti'a, cumcá fora religiunea si baserie'a crestina este cu nepotintia a sustiené si a mantuí societatea si statulu. Cu deosebire seculu femeescu este multu mai religiosu cá celu barbatescu, cátu in Parisu o femeie irreligiosa este o raritate. Si deca se afla totusi câte un'a, atunci clasele mai alese o incungiura cu totul. S'a intemplatu casu, candu o fata frumoasa si avuta a fostu respinsa de 20—30 de tineri, din singur'a cauza, cá erá irreligiosa.

Inse nice mass'a cea mare a poporului de rendu nu este cu totulu straina de religiune. Acést'a se vede de acoló, cá din câte 100 de casatorie de abié 3 suntu, cari nu se inchiaia si inaintea bisericeii, éra numerulu copiiloru nebotezati este inca si mai micu, si nice decum asia mare cá in Berlinulu celu protestantu, unde din 100 copii, de abié suntu 10 botezati.

Inca si mai favorabila este starea religiosa a Parisului facia cu alte cetáti mai cu sema protestante, deca vomu considerá, cu cata pietate indeplinescu Parisianulu sj astádi cuminecarea cea de antaiu. Se intempla nu odata de copii pregatiti pentru cuminecarea cea de antaiu trebuescu mai inainte se fia botezati. Astufeliu cu ocaziunea acést'a si botéza copiii chiaru si persone de acele, cari la tempulu seu nu i au botezatu. Cuminecarea cea de antaiu este totu-de-a-un'a un'a serbatoria familiara, candu chiaru si omulu celu mai miseru si face o dí de bucurie. Vecinii si amicii facu diverse daruri comunicantiloru celoru de antaiu. Cuminecarile cele de antaiu se intempla de comunu in o

dî de lucru, deora-ce în zile de domineci și serbatori bisericele sîntu pline cu alți credincioși. O atare dî este atunci o dî de serbatoria pentru tota parochi'a, ce se ține de biseric'a ace'a. Parinții, consangeni, afiii și cunoscutii îmbracați în vestimente de serbatoria petrecu pre copii la biserică. Copilele sîntu îmbracate în albu și învelite în unu velu lungu érași de coloré alba. Copiii sîntu îmbracați în pantaloni și gileta alba, și crucisiu pre unu umeru și pre pieptu și spate un'a legatoria alba, semnulu sacramentului confirmatiunei, ce seau l'au primitu cu o dî mai înainte, seau lu voru primî cu o dî mai târziu dupa cuminecarea de antaiu. Cîteva zile dupa cuminecarea cea de antaiu facu apoi copiii laolaltă cu ai loru un'a peregrinare la biseric'a epiatoria de pre Montmartre.

În tempuri comune nu se prea observéza deosebirea între dî de lucru și domineca, din causa că dorere, se lucra înca destulu și dominec'a. La serbatoriile cele mari înse este cu totulu altumintrule, căce atunci serbeza tota lumea. Atunci bisericele sîntu atîtu de pline, în cîtu în imbuldiel'a cea mare și pote omulu periclitá și vietî'a. În postulu mare în fia-care biserică se țienu celu pucinu doue predici pre septamana de comunu ser'a dupa 8 ore, că se pota luá parte și lucratorii și clasele cele misere, cari sîntu ocupate tota diu'a. La predicile aceste mai cu sema în septeman'a patimiloru curgu atîtia din tote partile, cîtu trebuescu se fia totu-de-a-un'a ostasi și politisti de facia, că se sustiena ordinea. Sîntu tare rari Parisianii aceia, cari în septemân'a acést'a nu cercetéza baremu odata biseric'a. În septemân'a patimiloru domnesce în totu Parisulu o liniste neindatinata. În Vinerea mare tote macelariile sîntu închise și în restauratiuni și otele nu se capeta nemicu altu ceva de mancare, decátu numai pesce. Ma preste totu în postulu mare se consuma atît'a pesce, cîtu din caus'a acést'a se și scumpesce totu-de-a-un'a forte tare, cîtu celi mai miseri nu potu ajunge la elu, și deca ajungu trebuescu se se multiumesca cu specii de pesce mai ordinare, cum sîntu p. e. haringii.

Distichon in laudem Nobilis et Optimi Viri

Basili Popu

Canonici gr. cath. almae Dioecesis Armenopolitanae.

Nobilis excelsa Vir, nateque gente romana,
 Ave dico tibi nomine gentis huius!
 Transilvania Te genuit, tenet ipsa superba,
 Gloria qui patriae factus es ipse tuae.
 Romanae nationis Te Deus esse patronum,
 Jusserat omnipotens Tuque volebas idem; —
 Nec sola voluntas, sed dignos actus agebas.
 Inscribat Historiae quos Clio, Musa debet!
 Inque quirinali plantas rigaveras horto

Nec fuit inanis pro natione labor;
 Hae proles tenerae nam quas educaveras olim,
 En modo sunt patriae membraque digna tuae.
 Stirps ego, testor enim fueram miseranda relicta.
 Sed Tua me pietas rexit ad officium:
 Officium sacrum quo nihil dignius: illud
 Sublime de coelo nam tulit ipse Deus!
 Animi nobilis semper me fore fatebor
 Certe Tui memorem; ulterius quid agam?
 Maiores utinam gratias Tibi ferre valerem
 Verbis! Sed factis non eges ipse meis:
 Liceat ergo mihi longa dignissime vita,
 Sincera corde meo, mittere suspiria,
 Ad Dominum Patrem totum qui condidit orbem.
 Et quae cuncta vigent, fecerat ex nihilo.
 Optimus hic precibus Parens est mihi rogandus,
 Nestoris ad annos det Tibi posse vivas!
 Supremam felix et laetus tangere metam.
 Te noverit nullus Tibi quin optet idem.
 Denique perveneris ad certam temporis horam.
 Sit vero felicior omnibus illa Tibi!
 Iudex qua sanctus, justissimus ille daturus.
 Pro meritis dignam Tibi dignis coronam.

Joanes Popiliu m. p.
 presbiter.

Megrendelési felhívás ily czimű fizetere:

Korszerű egyházpolitikai kérdések.

Tárgyilagosan megvitátva, hazai törvényeink szempontjából.

Irta:

Dr. Lauran Agoston,

nagyváradí gör. szert. kath. kanonok.

Alkotmányunk *alapelvei* a magyar „Corpus Juris“-ban fektetvék le.

Ilyen *alapelvét* képezi magyar alkotmányunknak az is, hogy: „Populus ergo sine lege, qui DEI dicta, et legum documenta contemnit, per diversas errorum vias, *laqueum perditionis incurrit*. Omniumque legum inanis est censura, *nisi divinae legis imaginem gerat*: quia humanae leges eatenus valent solum, *quatenus non discrepant a divinis*, prout et Sapiens testatur, inquiring: *Per me Reges regnant et legum conditores justa decernunt*“. (Prologi Tit. 6. §. 6.); valamint az is, hogy: „Ideo leges humanae emanare debent e lege divina. Nam *illa Respublica sola est ordinata, quae legibus regulatis lege divina*

gubernatur. Lex ergo contra legem divinum nec populi assensu, nec consuetudine diuturna, est valida“ (Ibid. §. 7).

Ugyancsak alkotmányunk *alapelvét* képezi a „Corpus Juris“-ban a „Kanonjog“ kérdésének következő, *beczikkelyezett* megfejtése is: „Sed quaerendum videtur, an valeat Statutum contra Jus Canonicum, vel Naturale, vel Divinum? Dic (quoad Jus Canonicum) si statutum sit contra libertatem Ecclesiarum, diuturnam, privilegia eis concessa, non valet. Idem dicendum, si circa ea fiunt statuta, quae salutem animae respiciunt“ (Prologi Tit. 9). Ezek ugyanis alkotmányunk *alapelvei* szerint, az egyházi törvényhozás kizárólagos jogköréhez tartoznak. — „Concludamus ergo, — ugymond a magyar Corpus Juris-nak most idézet fejezete, — quod per statutum ac legem, vel rescriptum: non potest jus naturale, vel divinum in sui universo tolli: Nec enim Summus Pontifex, vel alius quispiam, posset statuere, ut non observaretur vetus, vel novum Testamentum, vel quod liberi non educarentur a parentibus“ (L. c. §. 2).

Minthogy pedig büntető törvénykönyvünknek a büntettekről és vétségekről szóló 127-ik §-a szerint: „A félségsértés büntettét képezi azon cselekmény is, mely közvetlenül arra van irányozva, hogy: — — — 2. a magyar állam alkotmánya . . . megváltoztassék“; és a magyar alkotmány *alapelveinek* mellőzése, jobban mondva — „felforgatása“ magának az alkotmánynak *létalapjábani megváltoztatásával*, vagyis *megingatásával* volna azonosítható: a törvény iránti hódolatunknál fogva, már „a priori“ is fel kell hogy tételezzük, miszerint magának a törvényhozásnak, még csak eszeágában sem lehetett olyasmit követni el, amire ugyancsak a törvényhozás a „félségsértés“ rut bélyegét sütötte rá.

Valamennyi utóbbi törvényt tehát „a priori“ összeegyeztethetőknek kell tartanunk alkotmányunk *alapelveivel*, már csak azért is, mert máskülönben maga a törvényhozás ásná meg alkotmányunk sirját; és a sirkövet is maga látná el ama gyászos felirattal, hogy *ilyen uton haladva* Magyarország nem „lesz“, hanem csak „volt“.

Ebben leli *indokolását* az, hogy a kath érdekek feltétlen szolgálatában álló „Magyar Állam“ czimü napilap hasábjain többrendbeli *egyházpolitikai kérdést* szellőztetve, kimutatni igyekeztem, hogy a kath. Anyaszentegyházhoz való tántoríthatlan hű ragaszkodás, és annak elévülhetlen jogainak épségben tartása, hazai törvényeink iránti hódolatuunkkal annyira összeegyeztethető, hogy a hit- és elvhű katolikus, nemcsak hogy nem követ el semmiféle törvényszegést az által, hogy hit- és elvhű marad; hanem azok követnek el inkább szembeötlő törvényszegést, a kik belemarkolászva a katholicizmus szentélyébe: ezredéves alkotmányunk *létalapját* is szentségtelen kezekkel megingatni törekcsenek.

Nemcsak az egyház iránt tartozó köteleességet, hanem hazafias szolgálatot is vélek tehát teljesíteni, midőn a „Magyar Állam“-ban megjelent, és azok kiegészítő részét képező más *egyházpolitikai* czikkeimet, elvbarátaim sürgetésére egybegyűjtve, ezen füzetkében közrebocsátani határoztam el.

A mintegy 8 nyomtatott ivre terjedő füzet ára 60 kr. Papnövendékeknek 30 kr.

A füzet egy hónap leforgása alatt fog sajtó alól kikertülni, és a m. t. megrendelőknek keresztkötés alatt hármentesen megküldetni.

Gyűjtőknek öt példány után, tiszteletpéldánynyal szolgálók.

Alólirottnál megrendelhető még néhai *Dr. Papp-Szilágyi József*, volt nagyváradai gör. kath. püspöknek „*Enchiridion Juris Ecclesiae Orientalis Catholicae*” czimű műve is. Ára füzve 1 frt. 50 kr.

Nagyvárad, 1886. évi Deczember hó 18-án.

Dr. Lauran Ágoston, gör. kath. kanonok.

Revist'a basericésca.

Rom'a. Cu ocasiunea serbatoriloru Nascerei Domnului, Ilustrulu Colegiu alu Cardinaliloru basericeei Romane s'a prezentatu inaintea Santiei Sale Pontificele Leonu XIII, spre a depune si a-si exprima felicitarile indatinate. In numele Ilustrului colegiu alu Cardinaliloru a vorbitu Eminentia Sa Cardinalulu Decanu Saconi. Sanctitatea Sa a respunsu cu blandeti'a indatinata si intru altele s'a planu amarat in contr'a batujocuriloru, si insulteloru, ce se afera in faci'a institutiunei Pontificatului chiaru in resiedinti'a Sa decatra partid'a cea selbatica numita anticlericala. Si in adeveru deca in unu altu statu, ce apera drepturile fia-cui, unu preotu simplu ar' fi astufeliu insultatu. si inca publice, cum este Santia Sa in Rom'a, atunci de securu insultatoriu nu ar' scapa de pedepsa. Guvernulu italianu, inse ce altumintrule se numesce pre sine liberalu, nu voiesce se scie nemic'a, ca nunumai prin dreptulu comunu este obligatu a apera pre Pontificele de atari insulte, ci si prin asia numit'a lege de garantia, votata decatra camera italiana inca inainte de ocuparea Romei. Dupa legea acest'a Pontificele se bucura in Rom'a de tote drepturile, ce competu unui suveranu. Unde se mai insulteza astufeliu unu suveranu si inca publice, cum se insulteza Pontificele in Rom'a? Cestiunea acest'a odiosa a venitu pre tapetu si in Senatulu italianu. Ministrulu de interne Tajani inse nu a affatu cu cale a se dechiará nice prin unu singuru cuventu in contr'a insulteloru acestor'a ne mai pomenite prin statele civilisate.

Angli'a. Ide'a de a infientiá un'a ambassada anglesa pre langa Santulu Santulu Scaunu Apostolicu in Rom'a devine totu din ce in ce mai poporala si mai via prin cercurile politice din Angli'a. Nu de multu s'a exprimat in favorulu ideei acesteia chiaru si un'a din foile protestante cele mai insemnate din Londonu. Lucrulu acest'a este de mare insemnatate, deca vomu considerá, ce ura mare era in-cercurile politice anglese facia cu institutiunea Pontificatului romanu pana in tempulu mai nou.

Siri'a. Unu nou episcopatu greco-catolicu a esitu din mormentu in Siri'a. Anume episcopatululu Cesareei lui Filipu, a carei credintiosi in decursulu tempului au cadiutn in asia numit'a ortodocsia. Unu episcopu nou tramisu in dieces'a acest'a, in care nu au mai fostu remasu decatu vero cateva familie, lucrandu cu unu zelu apostolicu a potutu pana acumu reinvia ver o noue parochie pre langa tote pedecile puse de Gerasimu Patriareculu „ortodocsu” alu Palestinei.

Proprietariu, editoriu si redactoriu responsabilu : Dr. Alesandru V. Gram'a.

Tipografi'a Seminarului gr.-cat. in Blasiu.